בטחון וחוסן תזונתי בעיר

פרופ' רונית אנדוולט , כרמית ספרא, ד"ר מורן בלייכפלד מגנאזי
אגף התזונה שרותי בריאות הציבור משרה"ב
tzuna@moh.gov.il

בעיה דרמטית בעולם היא חוסר ביטחון תזונתי

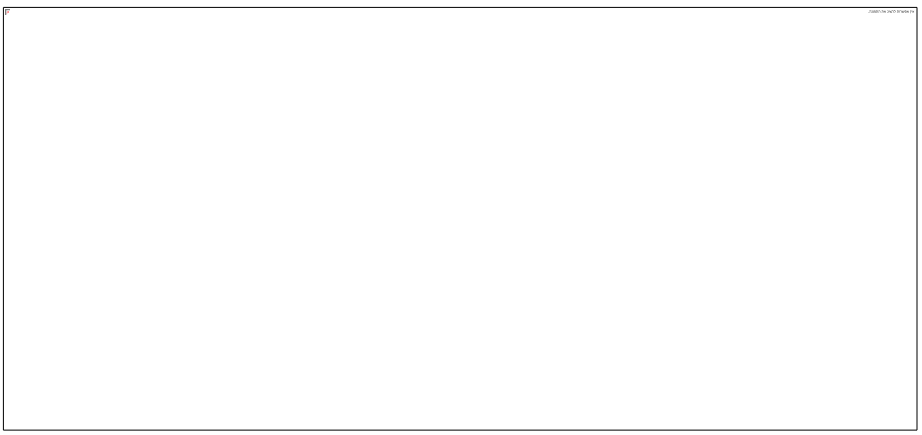

כדי למנוע קריסה חברתית והשפעות אדוות פוטנציאליות רבות על הביטחון העולמי, עלינו לפעול כעת כדי לשטח את עקומת חוסר הביטחון התזונתי

המצב בישראל חמור במיוחד

- 40% ממי שהיה בחוסר ביטחון תזונתי נשאר בו לאורך 4 שנים ויותר
- אוכלוסיות רבות נכנסות למעגל העוני
- רב האוכלוסייה מדווחת על אכילה פחות בריאה
- שינוים במשקל עליה או ירידה במשקל
- משרדי ממשלה רבים עוסקים בנושא אבל הרשות היא החיונית ביותר

למ"ס אוגוסט 2020

3

Frontiers in immunology 2018;9:1055

השמנה מעלה סיכונים לתחלואה ותמותה :

46% ⬆ לקורונה

113% ⬆ לאשפוז

74% ⬆ לטיפול נמרץ

48% ⬆ למוות

תת משקל פוגע ביכולת החיסונית של הגוף ובהתמודדות עם המחלה

נכון לעכשיו, אין תרופות, אנטי-ויראליות ספציפיות או יעילות, וגם לא חיסונים נגד זיהום **COVID-19,**
מה שהופך את המניעה דרך אורח חיים בריא יותר לאמצעי מניעה משמעותי
בנוסף לאמצעים הנרחבים להפחתת העברת אדם-לאדם של **COVID-19,**

בטחון תזונתי הוא בבסיס הפירמידה שלא ניתן להתקיים בלעדיו

בטחון תזונתי לאומי מוגדר כמצב בו קיים מזון בריא ומזין באופן זמין לכלל אזרחי המדינה. בכדי להבטיח בטחון תזונתי, לאור החשש להתערערות היציבות של קשרי סחר ואספקת מזון גלובלית בעת התפרצות נגיף קורונה ובמצבים נוספים, יש לקבוע את המזונות הבסיסים, הבריאים והחיוניים, לשמירה על בטחון תזונתי לאומי ובריאות האוכלוסייה ולדאוג לאספקתם ולבחירה בהם באופן קבוע ובמצבי חירום.

חוסן לאומי תלוי בתחושה של העדר מחסור במזון. מדינת ישראל כ"מדינת אי" במובן של יכולת מצומצמת להישען על שכנות, מחויבת לדאגה לכמות מזון מספקת לתקופות ארוכות כמתבקש ממצבי משבר מתמשכים כמו גם להנגשת המזון לאזרחים.

=

מדרג הצרכים של מאסלו

Curr Opin Clin Nutr Metab Care. 2020;23(4):288-293.

5

לתזונה השפעה משמעותית בכל תחומי החיים

ההנחיות התזונתיות הלאומיות לישראל מבוססות על 4 המימדים הללו

https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/dietary-guidelines.pdf

6

Nutrition and sustainable development goals
תזונה ומטרות ברות קיימא

כלכלה

חברה

ביוספרה

תזונה בת קיימא

נדרשת מדיניות עירונית ליציאה מהמעגל

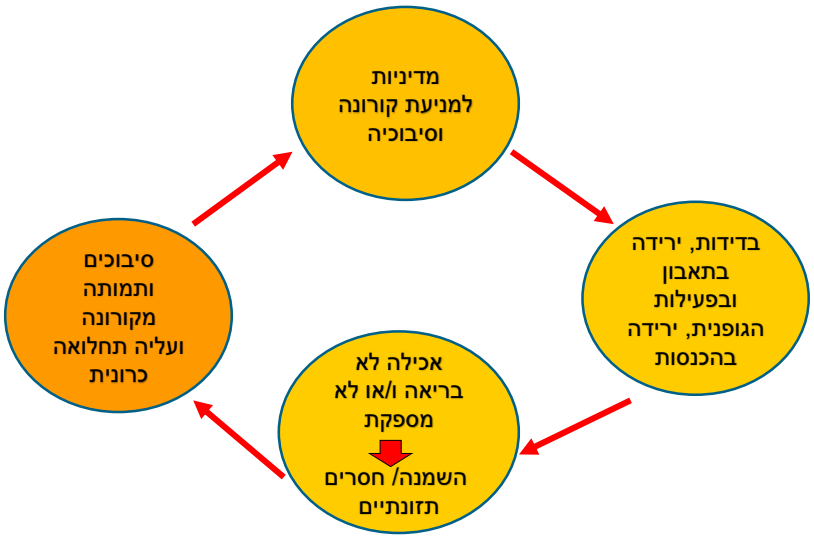

Popkin BM. Obesity Reviews. 2020;1–17

מצבי משבר הן חלון הזדמנויות לשינוי חיובי
חיזוק הזכות לנגישות למזון בריא!

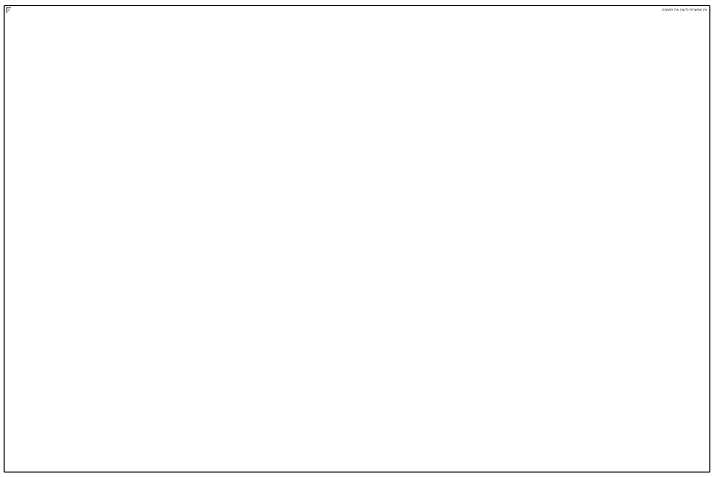

9

לעיר/רשות היכולת לייצר סביבה שמאפשרת את שגשוג הממדים החיוביים של התזונה **ולמנוע את ההפך**

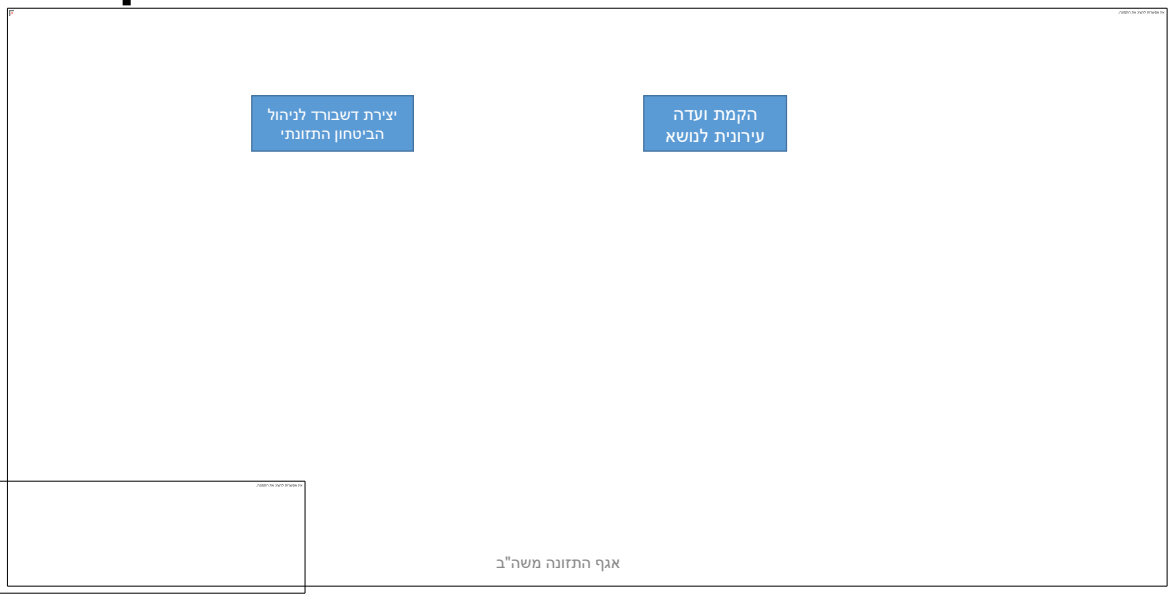

התייחסות בהתאם לנתוני המקום מפת הבריאות הישובית

11

שאלון לאיתור חסרי בטחון תזונתי

איתור מחקר מעקב ובקרה ברשויות

על שרשרת המזון בסיוע רב משרדי רווחה, מתאם בריאות ותזונאית עירונית

12

כיצד הרשות יכולה לנהל את הביטחון התזונתי וקידום תזונה בריאה ומקיימת בשטחה

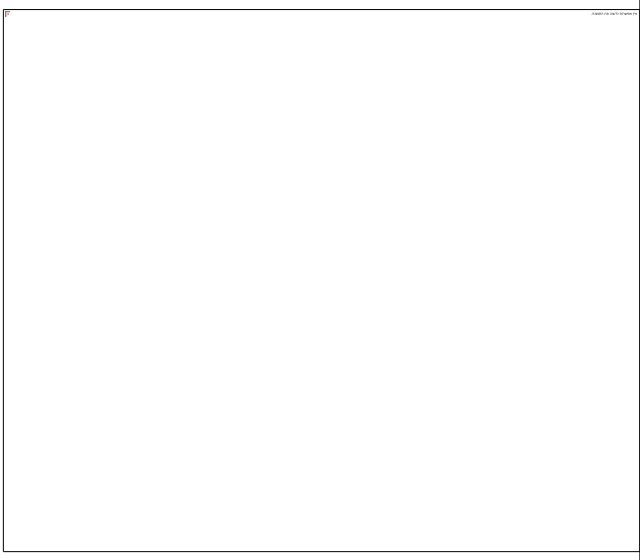

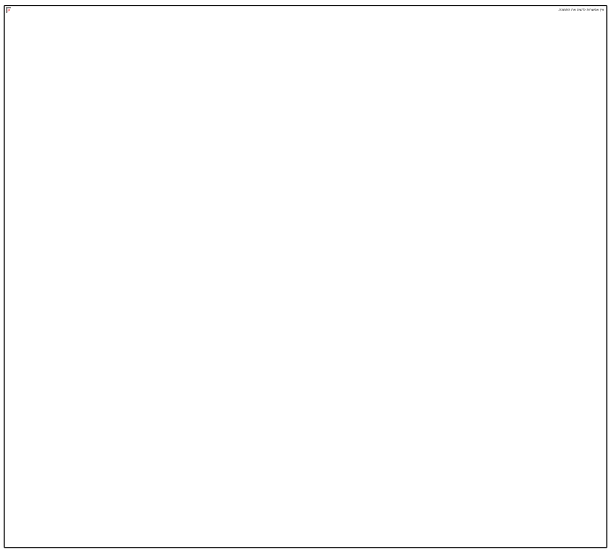

אגף התזונה משה"ב

13

דאגה לאוכלוסיות מוחלשות, מוכרות ואחרות חדשות

אוכלוסיות מוכרות לרווחה

קשישים

מקבלי אבטחת הכנסה

אוטיסטים ועוד

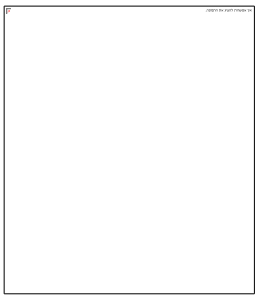

אוכלוסיות נוספות

מתמודדי בריאות הנפש

אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים ועוד

ערים אדומות

תלמידים

אוכלוסיות חדשות- אבטלה/ העדר מסגרות

מובטלים

אנשים המתפרנסים מתשלום יומי כגון עוזרות בית / מנקים/ מלצרים

עולם האומנות תאטרון מוסיקה ועוד

מהגרי עבודה/ משפחות מרובות ילדים/(חרדים) ועוד

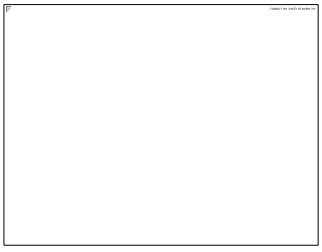

14

אגף התזונה משה"ב

דוגמאות לסימון ירוק ברשויות המקומיות גיוס רשתות מזון מקומיות לסימון ירוק

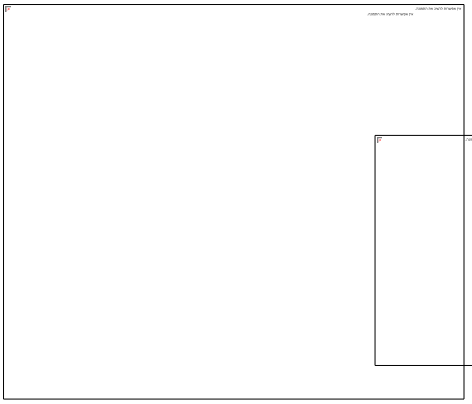

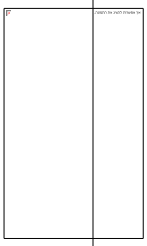

קיבוץ עין-דור

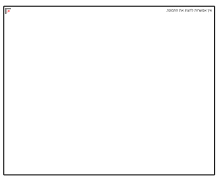

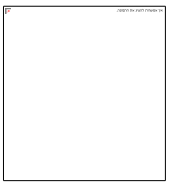

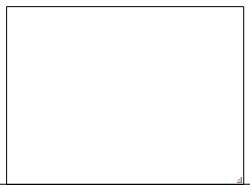

15

הסמל הירוק מייצר שיח- "ארץ נהדרת"

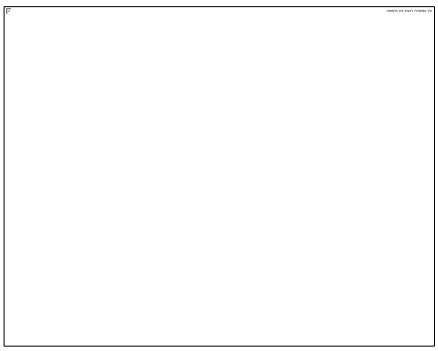

מאמר מדעי שפרסמנו על תהליך פיתוח הסימון הירוק

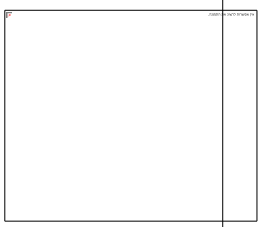

16

מדיניות בישראל ליצירת סביבת מזון בריאה

1. כתיבה ופרסום ההנחיות התזונתיות הלאומיות 2019
2. תקנות תזונה בריאה בצהרונים – 2017- יישום 2019 ואילך
3. תקנות סימון שיפוטי בחזית האריזה דצמבר 2017 יישום בשני שלבים החל ב 1.1.2020
4. סימון ירוק בחזית האריזה ובתפזורת
5. תקנות לתזונה בריאה בקיוסקים בבתי הספר 2017 יישום עכשווי
6. קשת המזון החדשה הנחיות לתזונה בריאה לאוכלוסייה- לקראת פרסום
7. חינוך לתזונה בריאה בבתי הספר – "אוכלים את זה"
8. טיפול תזונתי בטיפות חלב במסגרת תכנית מנכל
9. מיסוי שתיה/ מזון מזיק - בדיון
10. פרסום סל מזון בריא תחרותי נמצא על שולחן השר שלנו ושר הכלכלה ליישום
11. טיוטת תקנה למניעת פרסום מזון מזיק לילדים
12. טיוטת תקנה להעשרה תזונתית- בעבודה

17

מדריכים עירוניים

18

המלצות לפעילות ברשות המקומית ליצירת סביבת מזון בריאה

- יישום ואכיפה של מדיניות תזונתית כגון: תקנות הקשורות בבתי ספר; כולל מזנונים ומכונות ממכר מזון, סימון מזונות בתפזורת במרכולים וברשתות בסמל הירוק;
- הרשות תהווה דוגמה לתזונה בריאה החל מהכיבוד הנרכש והמוגש במשרדי הרשות, אירועים עירוניים, כולל התייחסות להספקת תזונה בריאה ברמה חוזית בהסכמים הנחתמים עם ספקים וכלה במערכת החינוך ובמרכזים עירוניים. חגים וטקסים כולל יום העצמאות עם כמה שפחות סוכר כתנאים לקבלנים. כמו כן אירועי פתיחת שנה במסגרות החינוכיות ואירועי סוף שנה יוגש מזון בריא.
- חינוך לתזונה בריאה בגיל הרך ובמסגרות החינוך הפורמלי והא-פורמלי
- התייחסות תזונתית למרכזי יום ולגיל השלישי
- דוברות ופרסום עירוניים בשגרה בנושא התזונה הבריאה
- הנגשת מוצרים ישירות מהחקלאי, עידוד קנייה בשווקים עירוניים המוכרים תוצרת טרייה
- הסדרת מכונות שתיה ללא מוצרים ממותקים במרחב הציבורי

19

- חקיקה עירונית מקדמת בריאות- לדוגמא סביבת מתחם חינוכי מקדם אורח חיים בריא- **green zone**, במרחק כמה ק"מ ממוסד חינוכי- אין אפשרות למכור מזון לא בריא, רשתות מזון מהיר, קיוסקים ועוד (כולל שמירה על נושאים נוספים פרט לתזונה- רעש, סיגריות ועוד, מסלולי הליכה נגישים לבית הספר)
- עמותות וקייטרינג לילדים וקשישים יורשו למכור ולחלק רק מזון בריא
- הקצאת שטחים לגינות מאכל בגני שעשועים, פארקים ושטחים שבהם מבקרים משפחות, ילדים ומבוגרים.
- עידוד הנקה ותמיכה באימהות מיניקות ע"י יצירת סביבה מקדמת הנקה (חדרי הנקה במקומות ציבוריים, עידוד עסקים ידידותיים להנקה)יישום תקשיר לעידוד הנקה בכל מקומות העבודה הקשורים לרשות המקומית

20

תזונה בריאה היא חלק ממערך החוסן בעיר

יצירת בולטות באתרים העירוניים לפעילות אפשריבריא לחיזוק החוסן התזונתי

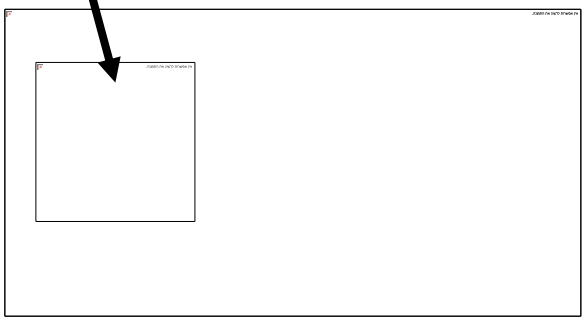

21

תודה על ההקשבה נממש יחד את הזכות של כולנו לתזונה בריאה וביטחון תזונתי

ronit.endevelt@moh.gov.il

tzuna@moh.gov.il

מילוי פרטים בצ'ט

22